

УДК 346+347.6

ПРАВОВА ПРИРОДА СПАДКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Олійник О.Б.

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», вул. Табірна, 30-32, 03113, м. Київ, Україна
тел.: (050) -55-956-12, e-mail: OliylikOB@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0003-4941-8785

Кривов'яз Є.С.

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», вул. Табірна, 30-32, 03113, м. Київ, Україна
тел.: (096) 358-80-35, e-mail: Gzekakiev@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5617-3726

LEGAL NATURE OF INHERITANCE RELATIONS

Olijnyk O.

Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of State and Legal Disciplines,
“KROK” University, st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine
tel.: (050) -55-956-12, e-mail: OliylikOB@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0003-4941-8785

Kryvoviaz E.

Master's Degree Student,
“KROK” University, st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine
tel.: (096) 358-80-35, e-mail: Gzekakiev@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5617-3726

Анотація. У статті досліджено теоретико-правові основи становлення та розвитку спадкових правовідносин в Україні. З огляду на значущість питань, пов'язаних зі спадковими правовідносинами, дослідження проблем їх правового регулювання є досить важливим. Більш того, необхідність виявлення сучасних невідповідностей, відмінностей між внутрішніми законодавствами держав у цій сфері своєчасно допомагають усунути прогалини законодавства. Спадкове право - це єдина галузь права, що регулює відносини, в яких людина бере участь після смерті. Необхідно зазначити, що смерть припиняє існування людини не тільки у фізичному сенсі, а й як суб'єкта всіх правовідносин. Тим самим, можна говорити про те, що спадкове право являє собою сферу суспільних відносин, які можуть торкнутися в тій чи тій мірі кожної особи. Спадкове право - це частина правової системи кожної держави. Для кожної з держав характерні дуже серйозні розбіжності, які стосуються їх правової системи. Це трактується тим, що відносини, пов'язані з передачею майна у спадок, історично склалися національними, культурними особливостями і релігійними традиціями різних країн. Усе це свідчить про те, що інститут спадкування в різних країнах різний за своєю правовою природою. Крім того, слід зазначити, що спадкове право є частиною цивільного законодавства. У більшості випадків спадкове право входить у цивільні кодекси відповідних держав. Так, наприклад, у країнах континентальної Європи норми спадкового права включені до складу цивільних кодексів, а також поміщені слідом за нормами, які, у свою чергу, регулюють правове становище фізичних осіб і сімейні відносини. Відносини, пов'язані із спадкуванням, - це одна зі сфер суспільних відносин, яка неодмінно, хоч раз у житті, але зачіпає майже кожну людину. Це - або прийняття спадщини, або підготовка до передачі - належить спадкодавцеві майна родичам, іншим особам. У міру розширення в нашій країні інституту приватної власності та вдосконалення законодавства про спадкування, відповідно, коло громадян - можливих спадкоємців значно розширюється. На даний період зацікавленість до проблеми спадкового права залишається, так як деякі інститути все ще носять незавершений та обмежений характер. Це стосується як суб'єктів спадкових прав, так і об'єктів успадкування. Особлива увага приділяється питанню передачі й прийняття спадкової нерухомості, в тому числі житла як найпоширенішого об'єкта успадкованого майна.

Ключові слова: спадкові правовідносини, спадкування, спадкове право, сімейні відносини, врегулювання.
Формула: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 9.

Annotation. The article examines the theoretical and legal foundations of the formation and development of hereditary relations in Ukraine. Given the importance of issues related to hereditary relations, the study of the problems of their legal regulation is quite important. Moreover, the need to identify current inconsistencies, differences between the domestic laws of states in this area in a timely manner help to eliminate gaps in the legislation. Inheritance law is the only branch of law that regulates the relationship in which a person participates after death. It should be noted that death terminates the existence of man not only in the physical sense, but also as a subject of all legal relations. Thus, we can say that inheritance law is a sphere of social relations that can affect to some extent each person. Inheritance law is a part of the legal system of each state. Each of the states is characterized by very serious differences concerning their legal system. This is interpreted by the fact that the relations associated with the transfer of property by inheritance have historically been formed by national, cultural features and religious traditions of different countries. All this suggests that the institution of inheritance in different countries is different in its legal nature. In addition, it should be noted that inheritance law is part of civil law. In most cases, inheritance law is included in the civil codes of the respective states. For example, in the countries of continental Europe, the rules of inheritance law are included in the civil codes, as well as placed after the rules, which, in turn, regulate the legal status of individuals and family relations. Relationships related to inheritance - this is one of the areas of social relations, which certainly, at least once in a lifetime, but affects almost everyone. This is either the acceptance of the inheritance, or preparation for the transfer of the testator's property to relatives, other persons. As the institution of private property expands in our country and the legislation on inheritance improves, the circle of citizens - possible heirs - expands significantly. At present, interest in the problem of inheritance law remains, as some institutions are still incomplete and limited. This applies to both subjects of inheritance rights and objects of inheritance. Particular attention is paid to the transfer and acceptance of hereditary real estate, including housing, as the most common object of inherited property.

Key words: hereditary legal relations, inheritance, inheritance law, family relations, settlement.

Formula: 0, fig.: 0, tab.: 0, bibl.: 9.

Постановки проблеми. Питання спадкування в Україні завжди знаходилося в центрі уваги. У сучасних умовах такий інститут визначає особливу потребу в регулюванні суспільних відносин громадян. Проведено аналіз та досліджено правову природу спадкового права, що зазнало реформування і протягом доволі тривалого розвитку являє собою глибокий інтерес не лише у дослідників такого інституту спадкування, але й у громадян загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питаннями правової природи спадкових правовідносин цікавилася низка українських науковців. Даним питанням безпосередньо займалися Б. Антімонов, М. Барщевський, Ю. Власова, К. Граве, О. Юффе, П. Победоносцев, Б. Черепакін, Г. Шершеневич. Думки вчених з питань правової природи спадкових правовідносин різняться, оскільки бачення кожного ґрунтується на власному науковому та практичному досвіді.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Дана стаття є комплексним дослідженням правової природи спадкових правовідносин у контексті новел вітчизняного цивільного законодавства. Проведено аналіз основних підходів до визначення суті успадкування. Виявлено основу розуміння природи

спадкових правовідносин, котре дає змогу визначити наявність у ньому таких елементів, як суб'єкт і об'єкт правовідносини, а також його зміст.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження питання правової природи об'єкта спадкового правовідношення на засадах наукової обґрунтованості та практичній доцільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній українській юридичній літературі спадкові правовідносини традиційно визначають як цивільно-правові відносини, що виникають з приводу спадкової маси, учасник яких (спадкоємець) наділений суб'єктивним правом спадкування для здійснення переходу прав та обов'язків померлої особи до її правонаступника.

Конституція України гарантує кожному громадянину право володіння, користування і розпорядження своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності [1].

Спадкові правовідносини - правовідносини вольові, оскільки вони ґрунтуються на вільному волевиявленні їх суб'єктів. Тільки за взаємною згодою суб'єктів спадкових правовідносин відбувається їх виникнення, зміна та припинення [3].

Необхідно зробити застереження, що у світовій юридичній доктрині й практиці прийнято виділяти два основні підходи до визначення суті успадкування. У країнах континентального права, в тому числі в Україні, успадкування розуміється як різновид універсального правонаступництва. Дана думка бере свій початок у класичному римському праві, де в особі спадкоємця вбачали продовження юридичної особи спадкодавця.

У країнах "загального права" спадкування розуміється як розподіл майна померлого між особами, зазначеними в законі та (або) заповіті [3]. Відповідно до першої концепції спадкоємець при прийнятті спадщини стає носієм прав і обов'язків спадкодавця в цілому і не може прийняти лише їх частину, а від інших відмовитися, що повністю узгоджується з доктриною універсального правонаступництва.

У країнах "загального права" спадкування розуміється інакше, ніж у країнах "цивільного права". Доктрина та практика цих країн виходять з того, що при спадкуванні зникає юридична особа померлого і ліквідується його майно. Одночасно складається список належних йому боргів, їх оплата, погашення його податкових й інших майнових зобов'язань.

Зазначена процедура називається адмініструванням і проходить під контролем суду. Спадкоємці отримують право на чистий залишок [3]. Так, Г. Ф. Шершеневич писав, що сукупність юридичних відносин, які залишила після себе особа, зі смертю не припиняються, але переходять на нове обличчя [4].

Нове обличчя замінює колишнє і займає в його юридичних відносинах активне чи пасивне положення, залежно від того, яке місце займав померлий [5]. Б. Черепакін визначав спадкування як перехід до спадкоємців майна спадкодавця єдиним цілим, включаючи його майнові права й обов'язки, а також пов'язані з його майновими правами особисті (немайнові) [6]. Аналогічних поглядів дотримувався П. Победоносцев [7]. Сучасні цивілісти розуміють спадкування як перехід після смерті громадянина всієї сукупності

належних йому на праві приватної власності майна, включаючи майнові та деякі особисті немайнові права, до одного або кількох осіб. Таким чином, правонаступництво – це різновид правонаступництва універсального.

З цього випливає, що при спадкуванні майно до спадкоємців переходить як єдине ціле, включаючи активи і пасиви. Виняток складають лише нерозривно пов'язані з особистістю померлого права й обов'язки, до яких відносяться, зокрема, право на аліменти, право на відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю громадянина, а також право на життя, тілесну недоторканність і низка інших. Дане правило, встановлене ст. 1112 ЦК України, не суперечить суті універсального правонаступництва: дані права та обов'язки не можуть бути передані навіть за життя спадкодавця [2].

Перехід прав і обов'язків спадкодавця до спадкоємців здійснюється в рамках спадкових правовідносин, з'ясування суті, поняття й змісту якого може вирішити багато теоретико-методологічних питань, пов'язаних зі спадковим правонаступництвом.

Єдиного підходу до розуміння спадкових правовідносин у цивілістиці не склалося. Б. С. Антімонов і К. А. Граве вважали, що спадкування включає в себе двоє правовідносин. Перше виникає з події, яким є відкриття спадщини, а друге - за волею спадкоємців, яка виражається у прийнятті або відмові від прийняття спадщини [3].

М. Ю. Барщевський спадковими правовідносинами вважає цивільне відношення, що виникає між учасниками цивільного обороту в зв'язку зі смертю особи з приводу належних йому майнових прав та обов'язків, урегульоване нормами спадкового права [7].

Більшість авторів, враховуючи складність спадкових правовідносин, вважають, що їх необхідно ділити залежно від дій спадкоємців, які беруть участь у правонаступництві, внаслідок чого ними пропонуються стадії або види спадкових правовідносин.

О. С. Іоффе поділяв спадкові правовідносини на дві стадії. На першій у спадкоємця виникає єдина правомочність, що полягає у праві прийняти спадщину, яка носить абсолютний характер і йому кореспондує обов'язок усіх інших осіб утримуватися від вчинення дій, що мають можливість перешкодити здійсненню належних спадкоємцю прав.

На другій стадії спадкові правовідносини зберігаються тільки як підстава правочинів, яка раніше належала спадкодавцеві. Вони продовжують бути абсолютними в одних і стають відносними в інших напрямках.

Спадкові правовідносини продовжують залишатися абсолютними, тому що у відповідь на домагання особи, яка оспорує правомочності на придбане майно, спадкоємець може протиставити посилення на спадкові правовідносини як підставу виникнення своїх майнових прав. У цих межах спадкоємець виступає як уповноважений на дані правовідносини і спадковим уже не є.

Аналіз перерахованих вище думок дозволяє зробити висновок, що спадкові правовідносини в науці цивільного права розуміють у широкому і вузькому сенсі слова. Спадкові правовідносини в першому випадку передбачають наявність єдиних правовідносин, які виникають з моменту відкриття спадщини та припиняються, коли у спадкоємців виникають права й обов'язки, аналогічні правам спадкодавця.

У вузькому - це конкретні правовідносини, врегульовані нормами спадкового права, що виникають у зв'язку зі смертю громадянина з приводу спадщини.

Звісно ж, що правовідносини не можна розглядати у вузькому та широкому сенсі. Сутність правовідносин як у цивілістиці, так і в теорії держави й права розуміється досить однорідно.

Так, О. С. Іоффе визначає їх як закріплену взаємну поведінку осіб, регульовану, що виходить від держави правовими нормами, здійснення якої забезпечується силою державного примусу [8].

С. С. Алексєєв прямо вказує на відмінність юридичного та матеріального змісту правовідносин, проте зазначає їх єдність.

Таке розуміння правовідносин визначає наявність у ньому таких елементів, як суб'єкт і об'єкт правовідносин, а також їх зміст. Безперечно, спадкові правовідносини володіють усіма зазначеними ознаками.

Об'єктом останніх є сукупність прав та обов'язків спадкодавця. Зміст – це суб'єктивні права спадкоємців на спадщину. Суб'єктами спадкових правовідносин є спадкоємці.

Очевидно, що при спадкуванні виникає цілий комплекс відносин, але не всі з них можна назвати цивільно-правовими, оскільки деякі засновані на владному підпорядкуванні, тому є адміністративно-правовими, фінансовими та податковими. Наприклад, охорона спадщини, оформлення спадщини, в тому числі видача й отримання свідоцтва про право на спадок, реєстрація спадкового майна.

Окрім того, не всі з цивільно-правових відносин, пов'язаних зі спадщиною, можна назвати спадковими. До останніх слід віднести тільки ті, в результаті яких на місце вибулого суб'єкта, яким є спадкодавець, заступить новий суб'єкт - спадкоємець або спадкоємці, у якого виникають ті ж або аналогічні права, що належали за життя спадкодавцеві. Те, що деякі дослідники виділяють в якості самостійних правовідносин, у справі становить зміст єдиних спадкових відносин.

З урахуванням усього вищенаведеного спадкові правовідносини можна визначити як цілісні за суб'єктами, змістом, предметом і функцією ставлення, в рамках, на основі й по суті якого відбувається заміщення спадкодавця іншими особами в усіх оборотоздатних суб'єктивних правах і обов'язках.

І спадкове право, як підгалуз цивільного права, стає одним з унікальних його компонентів. Взаємозв'язок поколінь, передача цінностей (причому не тільки матеріальних) від покоління до покоління -

це одна з важливих соціальних функцій спадкового права.

З одного боку, ця галузь безпосередньо пов'язана з такими явищами, як традиції, звичаї, людські почуття, психологія, з іншого - вимагає чіткого формального регулювання спадкових процесів.

На особливу увагу заслуговує такий обов'язковий елемент будь-яких правовідносин, як суб'єкт (суб'єктивний склад). Суб'єктивний склад відображає правовий статус усіх учасників правовідносин, тому без його розкриття неможливо належним чином охарактеризувати спадкові правовідносини.

Розкриття суб'єктного складу спадкових правовідносин дозволить здійснити правове тлумачення основного поняття «спадкові правовідносини» для подальшого дослідження у сфері спадкового права. Окрім того, визначення правового статусу суб'єктів успадкування та кола осіб, які до нього належать, залишається досить дискусійним і проблемним питанням.

При визначенні правового статусу суб'єктів спадкування насамперед необхідно визначити поняття «суб'єкти правовідносин» у загальному розумінні. На думку Ю. М. Власова, суб'єктами правовідносин є учасники (сторони) правових відносин, що мають взаємні суб'єктивні права та юридичні обов'язки.

З огляду на це трактування, суб'єкти правовідносин (і спадкоємець, і спадкодавець), володіючи певною сукупністю таких прав та обов'язків, є безумовними суб'єктами спадкових правовідносин. Підтверджуючи цю думку, можна визначити суб'єкта правовідносин як такого суб'єкта суспільного життя, який здатний виступати учасником правовідносин, носієм юридичних прав і обов'язків.

Слід також виділяти поняття «суб'єкт права», яке є найбільш узагальнюючим і охоплює своїм змістом учасників усіх видів відносин, які включені у предмет правового впливу загалом, а також у предмет конкретної галузі права.

Ґрунтуючись на викладеній позиції, необхідно розкрити питання щодо кола осіб, яких можна віднести до суб'єктів спадкування. Оскільки успадкування, за своєю правовою природою, є правовідносинами, в яких беруть участь два суб'єкти - правонадавач і правонаступник, то за відсутності правонадавача не може бути правонаступництва, а відповідно, й спадкових правовідносин.

Окрім того, навіть після фізичної смерті особи у неї зберігаються окремі права, наприклад, право визнання свого авторства, поваги до своєї особистості та т.ін.

Тому фактично певні залишки правоздатності такої особи продовжують діяти. У разі порушення цього права правонадавача вже його правонаступники (спадкоємці) можуть звернутися до відповідних органів за захистом.

З огляду на цей аналіз можна уявити класифікацію суб'єктів спадкових правовідносин. На нашу думку, суб'єктів спадкування можна класифікувати на таких, як:

1) спадкодавець;

2) спадкоємець;

3) інші допоміжні суб'єкти, яких, у свою чергу, можна розподілити на:

- тих, які згідно із законом або за розпорядженням спадкодавця сприяють в отриманні й збереженні спадкового права (нотаріус, виконавець заповіту, інші органи влади або органи місцевого самоврядування і т.ін.);

- тих, які мають майновий інтерес або отримують спільні майнові права при спадкуванні спадкоємцями майна (кредитори, боржники спадкодавця тощо). Правовий статус таких допоміжних суб'єктів і ступінь їх участі у спадкових правовідносинах чітко визначаються законодавством, тому майже не викликають дискусій [9].

Зате правовий статус таких суб'єктів, як спадкодавець та спадкоємець, підлягає більш детальному вивченню і розкриттю. Одним з найважливіших інститутів цивільного права є інститут спадкового права, який зосереджує в собі сукупність

норм, покликаних юридично забезпечувати спадкоємність у правах та обов'язках фізичної особи-спадкодавця.

В останні роки значення спадкового права як регулятора механізму правонаступництва викликано насамперед збільшенням кількості об'єктів, які можуть перебувати у власності фізичної особи, а потім переходити у спадок у випадку настання юридичного факту - смерті фізичної особи. Усе вищевикладене свідчить про зростаючий інтерес до правового регулювання спадкових відносин.

Для науки стоїть завдання аналізу даного елемента спадкових правовідносин з тим, щоб було створено основи системи суб'єктів, окреслено проблеми та виявлено тенденції її функціонування.

У сферу спадкових правовідносин залучені й спадкодавець, і спадкоємець. Причому серед дослідників досить часто зустрічається твердження про визнання спадкодавця суб'єктом спадкових правовідносин. Серед сучасних авторів так вважає, наприклад, І. Л. Корнеєва, яка безапеляційно стверджує, що до суб'єктів спадкових правовідносин слід відносити спадкодавця і спадкоємця [8].

Дане судження обґрунтовується двома аргументами. По-перше, складаючи заповіт, спадкодавець уже виступає суб'єктом спадкових правовідносин. І по-друге, спадкодавець - суб'єкт спадкового спадкоємства, й уже тому, в силу зазначеної обставини, визнається суб'єктом спадкових правовідносин.

Висловлюється також думка, що включення спадкодавця поряд зі спадкоємцем у коло суб'єктів спадкових відносин дозволяє виділити в їх структурі довірену і зобов'язану сторони. Разом з тим, погодитися з таким підходом немає достатніх підстав.

По-перше, основним запереченням є та обставина, що спадкодавець до моменту відкриття спадщини і виникнення спадкових правовідносин втратив через обставини смерті громадянську право- та дієздатність, а отже, перестав бути суб'єктом права, що не дозволяє вважати

його суб'єктом будь-яких правовідносин, включаючи і спадкові.

По-друге, є безпідставним посилення на складання заповіту в таких правовідносинах. При цьому не можна заперечувати, що прижиттєві відносини спадкодавця пов'язані зі складанням, посвідченням, зміною та скасуванням заповіту, не будучи спадковими, проте входять у предмет спадкового права. Такий підхід логічно пояснює структурну приналежність відповідних цивільно-правових норм саме розділу про спадкове право, а не будь-якому іншому, наприклад, про угоди.

Нарешті, найбільш серйозною помилкою слід визнати ототожнення понять «спадкові правовідносини» та «спадкове правонаступництво». Так, В. В. Валах, загалом заперечуючи віднесення спадкодавця до суб'єктів спадкових правовідносин, пояснює це в деякій мірі тим, що спадкування виступає синонімом спадкового правонаступництва, а спадкодавець виступає повноправним суб'єктом такого спадкоємства [9].

Вважаємо, сам розгляд будь-якого посмертного правонаступництва, в тому числі спадкового, як правовідносини слід вважати методологічно неправильним. Адже правонаступництво може бути рисою правовідносин, його правовим наслідком, результатом реалізації, але не самими правовідносинами.

Не випадково В. В. Рівний справедливо зазначив, що спадкові правовідносини і правонаступництво співвідносяться як причина й результат та розрізняються за суб'єктами [5]. Спадкодавець, будучи суб'єктом спадкового правонаступництва, не є суб'єктом спадкових правовідносин. Звідси випливає, що суб'єктом спадкових правовідносин допустимо вважати лише спадкоємця.

Висновки. Правовий інститут спадкування відомий з давніх пір. З плином часу він піддавався певним змінам залежно від вимог того чи того суспільного устрою, незмінно зберігаючи при цьому свої основні інститути, такі як

спадкування за законом і за заповітом, позбавлення права на спадкування та інші.

Питання спадкування в Україні завжди знаходилося в центрі уваги. У сучасних умовах такий інститут визначає особливу потребу в регулюванні суспільних відносин громадян.

Розкриття суб'єктного складу спадкових правовідносин дозволить здійснити правове тлумачення основного поняття «спадкові правовідносини» для подальшого дослідження у сфері спадкового права. Крім того, визначення правового статусу суб'єктів успадкування та кола осіб, які до нього належать, залишається досить дискусійним і проблемним питанням.

З огляду на цей аналіз можна уявити класифікацію суб'єктів спадкових правовідносин. На нашу думку, суб'єктів спадкування можна класифікувати на таких, як:

- 1) спадкодавець;
- 2) спадкоємець;
- 3) інші допоміжні суб'єкти.

Поява й існування в цивільному праві інституту спадкового права є закономірним явищем, оскільки смерть людини - це неминучий результат людського життя. Регулювання цих відносин є таким же важливим, як і регулювання інших відносин, в яких людина перебуває протягом усього свого життя.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*, 1996. №30. 30 с.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003. № 40-44. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 08.09.2020)
3. Гончарова А. В. Розмежування понять «спадкова трансмісія» та «спадкове представлення». *Підприємництво, господарство і право*. № 11. 2009. С.48-50.
4. Гордон М. В. Наследование по закону и по завещанию. Москва : Юрид. лит-ра, 1967. 118 с.
5. Васильченко В. В. Юридична сутність інституту спадкового договору та його місце в системі цивільного права. *Право України*. 2003. № 7. С.137–140.
6. Дахно І. І. Німецьке цивільне уложення. *Юридична енциклопедія*: В 6 т. Київ: Укр. енцикл., 2002. 165 с.
7. Глиняний В. П. Право Німеччини. *Історія держави та права зарубіжних держав*. Харків: Одісей, 2005. Ч. 1. С. 662–682.
8. Євстігнєєв А. В. Деякі аспекти спадкового договору. *Юридичний журнал*. 2005. № 10. С. 38–40.
9. Грибанова О. Заповіт подружжя. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2011. № 2(32) квітень. С. 33-35.

Reference:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), Constitutions of Ukraine. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*.1996. vol. №30. 30 p.
2. The Civil Code of Ukraine. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (Accessed 8 September 2020)
3. Goncharova A.V. (2009), “Distinguishing between the concepts of “hereditary transmission” and “hereditary representation””. *Entrepreneurship, economy and law*. Vol 11, pp.48-50.
4. Gordon, M.V. (1967), *Nasledovanye po zakonu y po zaveschanyiu* [Inheritance by law and by will], Yuryd. lyt-ra, Moscow, Russia.
5. Vasilchenko, V.V.(2003), “The legal essence of the institution of inheritance agreement and its place in the system of civil law”, *Pravo Ukrainy*, vol. 7, pp. 137–140.
6. Dakhno I.I. (2002), *Nimets'ke tsyvil'ne ulozhennia* [German civil law], Yurydychna entsyklopediia, Kyiv, Ukraine.
7. Glinyaniy V.P. (2005), “German law”, *Istoriia derzhavy ta prava zarubezhnykh derzhav*, Odisej, vol. 1, pp. 662-682.
8. Evstigneev A.V. (2005), “Some aspects of the inheritance agreement”, *Yurydychnyj zhurnal*, 2005. vol. 10, pp.38–40.
9. Grybanova O.I. (2011), “Testament of the spouses”, *Mala entsyklopediia notariusa*, vol. 2(32), pp 33-35.

Стаття надійшла до друку 19.09.2020 року